

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขมื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 โดยครูผู้สอน ครูพระสอนศีลธรรมและพระวิทยากรเป็นผู้ศึกษาสภาพปัญหาและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายประเมินพฤติกรรมตนเอง ระยะที่ 2 เป็นการนำหลักกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำขั้นตอนแนวคิดของเคมมิส และแม็กแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988 : 22) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต ขั้นสะท้อนผล ซึ่งทำการพัฒนาตามกลยุทธ์ที่กำหนดอย่างน้อย 2 วงรอบ โดยมีขั้นการนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขมื่น
2. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขมื่น ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขมื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปได้ดังนี้

สภาพก่อนดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 จากการสังเกต พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 บางคนยังมีพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความภูมิใจในความเป็นไทยซึ่งดูได้จากผลการประเมิน พฤติกรรมนักเรียนโดยครูประจำชั้น ในระยะที่ 1 พบว่า พฤติกรรมนักเรียนโดยรวมของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.45 ระดับการปฏิบัติมาก ผู้วิจัยได้ร่วมกันกับผู้ร่วมวิจัยกำหนด กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 คือ กลยุทธ์การเข้าค่าย “เข้าค่ายพุทธบุตร” และ “เข้าค่ายปฏิบัติธรรม” กลยุทธ์ การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียน ประจำวันสุดสัปดาห์ และกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ในระหว่างเข้าพรรษา

ผลการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายปรากฏว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาด้าน คุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กลยุทธ์ การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนโดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรม นักเรียนวันสุดสัปดาห์ และกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาขึ้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติอยู่ใน หลักศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ประพฤติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มี พระคุณ มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักประหยัดทรัพย์สินสิ่งของ ซึ่งพฤติกรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การแสดงความเคารพแบบไทย การพูดจาอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง การเดินแถว เพื่อเคารพธงชาติ การเข้ารับบริการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลังไม่แย่งชิงกัน ปฏิบัติตนทำ ความสะอาดห้องเรียนเป็นประจำ ทำให้ห้องเรียนสะอาดอยู่เสมอทุกวัน การขโมยสิ่งของลดลง มาก แสดงถึง นักเรียนมีความซื่อตรงซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานระบบ กลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน ช่วยเหลือครุ มีจิตอาสาอยากช่วยเหลือส่วนรวม มีความรัก ความเห็นใจกัน เห็นได้จากการ ทะเลาะวิวาทกันลดลงมาก แทบไม่ปรากฏให้เห็น พูดจาสุภาพมากขึ้น การพูดคำหยาบลดลง การใช้จ่ายทรัพย์สินของอย่างประหยัด รู้จักอดและออม เห็นได้จากการมีเงินออมตามโครงการ ธนาคารโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนได้นำฝาก กับธนาคารเพื่อการเกษตรสาขากันทรวิชัย ร้อยละ 80

ทุกห้อง เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และ กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์ และกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมายใกล้ตัว สนองความต้องการความสนใจ ส่งผลให้พฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พูดยาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง พูดยาภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย เป็นคนดี ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภูมิใจในความเป็นไทย คือ ก่อนดำเนินการ พฤติกรรมการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 4.45 ระดับปฏิบัติ มาก และ หลังดำเนินการ พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอิต้อคอนหาวยขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทยของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ดำเนินการ 2 วงรอบ มีผลการดำเนินการ ดังนี้

การดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กลยุทธ์การสอน สอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียน วันสุดสัปดาห์ และ กลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา หลังการดำเนินการพัฒนาตามกลยุทธ์ ผลที่เกิดขึ้น พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พูดยาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง พูดยาภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพ เรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย นักเรียนมีความตั้งใจ ความสนใจร่วม กิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่วิทยากรมอบหมายมีการปฏิบัติตามคำสั่ง

นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจมากในการฝึกนั่งสมาธิ การบริหารกายและการบริหารจิต การเรียนรู้ตามฐานต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมเดช ใจหวัง (2547 : 115) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทย อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ที่ใช้การฝึกอบรม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเข้าค่ายอบรมพัฒนาจิต พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในด้านเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต กลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้นต้องการพัฒนาตนเองและร่วมกิจกรรมตลอดการอบรม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำแนวคิดวิธีการไปพัฒนาตนเองให้มีวินัย มีความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริต และสอดคล้องกับงานวิจัยของทองย้อม สาครสูงเนิน (2549 : 222) ได้วิจัยเรื่องส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนแบบยั่งยืนตามแนวทางไตรสิกขา โรงเรียนบ้านอิฐคองหนองขามีน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทั้งหมด 12 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมเข้าแถวดีมีวินัย กิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเรียน กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันอานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมกลุ่มทำความสะอาด กิจกรรมอบรมทรัพยากรนักเรียน และกิจกรรมบันทึกการทำความคิดของหายได้คืน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการสอนด้านอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย โดยใช้กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ ชยันและตั้งใจเรียน ประพฤติปฏิบัติตน แสดงออกในพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมวล ผาสุข (2547 : 85-86) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนราษฎร์บำรุง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนมีความขยันตั้งใจเรียน ทำงานหรือทำการบ้านเสร็จและส่งตามเวลาที่ครูกำหนด รู้จักแบ่งเวลาเล่น และเวลาเรียน ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย โดยใช้กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์ เป็นการฝึกจัด

ประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริง มีวิทยากรที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมก็เป็นการดำเนินงานตามปกติที่โรงเรียนจะต้องดำเนินงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นการปฏิบัติตนของผู้บริหาร ครูผู้สอน พระวิทยากรที่ให้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จริง จนทำให้ผู้เรียนประพฤติ ปฏิบัติตามได้เพราะมีแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546 : 68) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่นำไปสู่การสร้างสามัคคีที่เอื้ออาทรต่อกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถนำนโยบาย โครงการร่วมมือสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยดี เป็นการปลูกจิตสำนึกความสามัคคี เอื้ออาทร นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ผู้ปกครองเอาใจใส่ในการประพฤติ ปฏิบัติตนของนักเรียน พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิด และสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหาวยขมิ้น พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นคือมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดซึ่ง เป็นวิธีการที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่นำเสนอเป็นเพียงส่วนหนึ่งในกลยุทธ์หลาย ๆ กลยุทธ์ ซึ่งโดยเฉพาะกลยุทธ์การเข้าค่ายพุทธบุตร นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้มาก จึงควรกำหนดเป็นปฏิทินของโรงเรียนทุกปี และกลยุทธ์อื่น ๆ ที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น กลยุทธ์เข้าค่ายพักแรมลูกเสือ-ยุวกาชาด กลยุทธ์การศึกษาคุณงามโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ ฯลฯ

1.2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย เป็นการนำวิธีการแนวทางที่ได้ปฏิบัติตามสภาพจริงตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา โรงเรียนสามารถนำวิธีการนี้

ไปทดลองใช้กับมาตรฐานการศึกษาด้านครูผู้สอน ด้านการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

1.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องจัดทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยอาศัยการประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนในด้านที่มีผลการประเมินน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการประหยัด และด้านความมีระเบียบวินัย ซึ่งมีพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 4.47 และ 4.49 ตามลำดับ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนในด้านอื่น ๆ เช่น ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ กับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ต่อไป